



นางสาวอริยพร โพธิ์ใส  
นิติกร สำนักกฎหมาย

# หลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราว ในระหว่างพิจารณาคดีอาญาของศาล โดยมีประกันและหลักประกัน

## บทนำ

โดยที่การดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยบางครั้งต้องใช้ระยะเวลาอันนาน เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกควบคุมหรือขังอยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือ การพิจารณาคดีของศาลต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ ทำให้ขาดอิสระภาพในการดำรงชีวิต อันส่งผลให้เกิดความเสียหายในด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้าน เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติ ให้ความรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อน มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ดังนั้น เมื่อมีผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เกิดขึ้น แนวทางที่จะช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็คือการพิจารณาให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราว ในระหว่างการดำเนินคดีอาญา เพื่อให้บุคคลนั้นได้รับอิสระภาพและสามารถต่อสู้คดีได้อย่าง เต็มที่ และการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในกรณีมีประกันและหลักประกันนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าข้อหาที่กระทำความผิดนั้นมี โทษหนักเบาอย่างไร และการจะได้รับการประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวหรือไม่ก็เป็นไป ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ว่า “คำขอประกันผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควร แก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”



ดังนั้น คอลัมน์ “สารพันปัญหากฎหมาย” ฉบับนี้จึงใคร่ขอเสนอเรื่อง “หลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีอาญาของศาลโดยมีประกันและหลักประกัน” ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้และเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันและหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ดังนี้

## ๑. ความหมายและประเภทของการปล่อยชั่วคราว

“การขอปล่อยชั่วคราว” คือ การยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ภายในระยะเวลาที่กำหนด

### ประเภทของการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวมี ๓ ประเภท<sup>๑</sup> ดังนี้

(๑) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกันแต่อย่างใด เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก เท่านั้น

(๒) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยผู้ขอประกันต้องทำสัญญาประกันต่อศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราวถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามกำหนด ผู้ขอประกันจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันตลอดจนอาจมีการกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติในสัญญาประกัน

(๓) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยทำสัญญาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมาและปฏิบัติตามที่กำหนดในสัญญาหรือตามหมายเรียก และมีการวางประกันไว้เพื่อที่จะบังคับเข้ากับหลักประกันเมื่อมีการผิดสัญญา



## ๒. ความเป็นมาและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในปัจจุบัน ศาลจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันเป็นหลัก โดยจะกำหนดราคาประกันและหลักประกันเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน คำนวณจากความร้ายแรงของประเภทความผิดตามที่กฎหมายกำหนด มิได้พิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่อย่างใด และแม้กฎหมายจะวางหลักเกณฑ์ให้ศาลสามารถกำหนดจำนวนวงเงินประกันและหลักประกันได้ตามความเหมาะสมของแต่ละคดี แต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ศาลมักจะกำหนดราคาประกันเป็น

<sup>๑</sup>หนังสือ “การขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลฉบับไทย – อังกฤษ” กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม.



จำนวนเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งบางกรณีอาจไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด เพราะหากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีฐานะร่ำรวย ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการประกันและปล่อยตัวชั่วคราวไปได้โดยง่าย อันอาจส่งผลให้ผู้นั้นมีพฤติการณ์หลบหนีคดีก็เป็นได้<sup>๒</sup> แต่หากมิได้รับการประกันตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราวก็อาจเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดรองรับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิด โดยในระหว่างพิจารณาคดีจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้วมิได้ ดังนั้นจึงไม่อาจที่จะกักขังหน่วงเหนี่ยวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐได้ เว้นแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีพฤติการณ์หลบหนีหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น<sup>๓</sup> การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย และในขณะเดียวกันก็มุ่งคุ้มครองต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวมมิให้เกิดความเสียหายหรือภัยอันตรายจากการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวอีกทางหนึ่งด้วย

โดยที่กระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยใช้ระบบกล่าวหา การดำเนินคดีอาญาจึงมีลักษณะที่เน้นการควบคุมอาชญากรรมโดยให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย และมุ่งที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ อันส่งผลให้รัฐต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้เพื่อป้องกันมิให้หลบหนีหรือไปก่อภัยอันตรายแก่สังคม และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีทางอาญา เมื่อบุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา จะต้องถูกจับกุมและควบคุมตัวไว้เพื่อสอบสวนหรือพิจารณาคดีตามกระบวนการทางกฎหมาย อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ทำให้ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังต้องขาดอิสรภาพ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาต้องใช้เวลาอันยาวนาน ดังนั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแล้ว รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติให้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย อันเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการดำเนินคดีอาญาอีกทางหนึ่งด้วย

<sup>๒</sup>อารีย์พร กลั่นนุรักษ์, “การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕), น. ๘๑ - ๘๒.

<sup>๓</sup>ปกป้อง ศรีสนิท, “การวิเคราะห์โทษทางอาญาด้วยหลักนิติเศรษฐศาสตร์,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ ๓๙, ฉบับที่ ๓, น. ๕๑๔ (๒๕๕๓).



### ๓. การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา

#### ๓.๑ ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว<sup>๔</sup>

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ กำหนดไว้ ๓ ประเภท คือ ผู้ต้องหา<sup>๕</sup> จำเลย<sup>๖</sup> หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง<sup>๗</sup> และให้สามารถกระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้ คือ

(๑) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลนั้น

(๓) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องคดีแล้ว ให้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(๔) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังมิมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาต มิฉะนั้นให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

(๕) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

สำหรับการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนั้น ให้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อ



<sup>๔</sup>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖.

<sup>๕</sup>ผู้ต้องหา หมายความว่า บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๒)).

<sup>๖</sup>จำเลย หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๓)).

<sup>๗</sup>ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง อาจเป็นเครือญาติ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น หรือมีความสัมพันธ์อย่างอื่น เช่น นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ทนายความของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นต้น.



พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้โดยมีหลักประกันเช่นเดียวกับกรณีการขอประกันตัวในชั้นศาล

### ๓.๒ การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว<sup>๕</sup>

ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ คือ

- (๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราว

มีเพียงใดหรือไม่

(๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการดังกล่าว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

### ๓.๓ กรณีไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว<sup>๖</sup>

ในการพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้น หากมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ ศาลจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้

- (๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี

<sup>๕</sup>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘.

<sup>๖</sup>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑.



- (๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
- (๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
- (๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ
- (๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหาย

ต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล

ทั้งนี้ คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

### ๓.๔ เงื่อนไขการสั่งปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน<sup>๑๐</sup>

ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ และการเรียกประกันหรือหลักประกันดังกล่าว นั้น จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ และต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย



ในกรณีที่จะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาวางตั้งต้องการโดยหลักประกันมี ๓ ชนิด คือ

- (๑) มีเงินสดมาวาง
- (๒) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง
- (๓) มีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์

### ๔. การเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา

การเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้นมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนี้

#### ๔.๑ หลักเกณฑ์การพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราว<sup>๑๑</sup>

เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่เหมาะสมควรให้ปล่อยชั่วคราวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

<sup>๑๐</sup>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐ และมาตรา ๑๑๔.

<sup>๑๑</sup>ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๔.



ให้ศาลพิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกัน โดยในการพิจารณาว่าการปล่อยชั่วคราวควรมีประกันหรือไม่ต้องมีประกัน ให้ศาลพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การกระทำความผิดรวมทั้งบุคลิกลักษณะ นิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัวและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งนี้ หากการพิจารณาดังกล่าวมีเหตุจำเป็นและสมควรที่จะปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกัน ให้กำหนดวงเงินประกันที่เหมาะสมแก่ข้อหาและสภาพแห่งคดี รวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในกรณีที่ต้องเรียกหลักประกัน ให้พิจารณาว่าหลักประกันนั้นคุ้มกับวงเงินประกันที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกันหลักประกัน และฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยประกอบด้วย

นอกจากนี้ ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยยินยอมให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลอาจใช้ดุลพินิจเรียกหลักประกัน ดังนี้

(๑) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑๐ ปี ไม่เกินร้อยละยี่สิบของวงเงินประกัน

(๒) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบแต่ไม่เกินร้อยละห้าสิบของวงเงินประกัน

(๓) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษประหารชีวิต ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของวงเงินประกัน

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นคนยากจน ศาลจะใช้ดุลพินิจเรียกหลักประกันต่ำกว่าตามที่กำหนดไว้ใน (๒) และ (๓) ก็ได้ โดยให้ระบุเหตุดังกล่าวไว้ในคำสั่งด้วย<sup>๑๒</sup>

#### ๔.๒ หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินประกัน

ในการกำหนดวงเงินประกันนั้น ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ ให้พิจารณา ดังนี้

(๑) คดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกัน ให้กำหนดวงเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

<sup>๑๒</sup>แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๓.



(๒) คดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมิโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม จะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ แต่ไม่ควรกำหนดวงเงินให้เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับชั้นสูงสำหรับความผิดนั้น และไม่ว่ากรณีใดต้องไม่กำหนดวงเงินประกันหรือหลักประกันให้สูงเกินอัตราโทษปรับชั้นสูง เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(๓) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑๐ ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกัน ให้กำหนดวงเงินไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐<sup>๓๓</sup> บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น ก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดแจ้ง

(๔) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐<sup>๓๔</sup> ปี ขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีมีได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินประกันดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) คดีที่มีโทษจำคุกแต่ไม่มีโทษสถานอื่น ที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วยให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อระวางโทษจำคุก ๑ ปี ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษชั้นสูงและชั้นต่ำ

๒) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

๓) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท

(๕) คดีที่มีหลายข้อหา ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทหรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกัน

ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกัน ไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกันหรือต่างเวลากันศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ดังกล่าว



<sup>๓๓</sup>แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๓.

<sup>๓๔</sup>เรื่องเดียวกัน ข้อ ๔.





### ๔.๓ การปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน<sup>๑๕</sup>

ในกรณีการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน อาจใช้หลักทรัพย์ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินมีโฉนด ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือห้องชุด โดยมีโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาเป็นประกันด้วยจะต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือประเมินราคาส่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย

(๒) หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์วีลีนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เชื่อกที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน และหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัย เพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ทั้งนี้ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ศาลตรวจสอบเพื่อขอคำยืนยันจากธนาคารหรือบริษัทประกันภัยที่ออกหนังสือรับรองนั้น

เมื่อทำสัญญาประกันแล้ว ให้ศาลมีหนังสือแจ้งอัยตไปยังสำนักงานที่ดิน สำนักงานเขตหรืออำเภอ หรือธนาคาร แล้วแต่กรณีทันที และเมื่อสัญญาประกันสิ้นสุดลง ให้รับคืนหลักประกันและแจ้งยกเลิกการอายัดโดยเร็ว ในกรณีที่ใช้นหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยเป็นหลักประกัน ให้ศาลแจ้งจำนวนวงเงินประกันในสัญญาประกันให้บริษัทประกันภัยทราบด้วย

### บทสรุป

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ถือเป็นโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพโดยไม่ต้องมีการควบคุมหรือคุมขังไว้ อันเป็นการให้สิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตตามปกติในสังคมเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าในคดีอาญานั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ดังนั้น

<sup>๑๕</sup>ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๑๐.



ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันนั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องไม่มีพฤติกรรมที่จะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น จึงจะได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งหากไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้วบุคคลนั้นย่อมจะไม่ได้รับการประกันตัวให้ปล่อยชั่วคราวแต่อย่างใด นอกจากนี้ การกำหนดวงเงินประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องมีความเหมาะสมและเป็นธรรมอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป **๑**